

først blev historisk bekiendt. Forbindelsen med hiinc synes snart at være bleven afbrudt; men Ravhandelen fra Östersöen til det adriatiske Hav, der allerede var begyndt i det 1ste Aarhundrede, vedligeholdte sig lige til Middelalderen.

I en Mindetale over Selskabets 1834 afdöde Medlem, Biskop *P. E. Müller*, søgte Justitsraad og Professor *Molbeck* i Særdeleshed at skildre denne Lærdes videnskabelige og litteraire Virksomhed ved at gennemgaae og karakterisere hans vigtigste Forfatterarbejder. Han berörte derhos, ved at omtale de af ham udgivne theologiske Lærebøger, den Afdödes Aand og Tænkemaade som Religionslærer ved Höiskolen, og efterat have søgt i Korthed og med almindelige Træk at fremstille Billedet af *Müllers* Charakteer som Videnskabsmand, som Forfatter og som dansk Stilist, dvælede han, i en noget udførligere Betragtning, ved den Afdödes Hovedværker i den danske Litteratur: Afhandlingerne over den islandske Historiegraphie, om de tabte danske Guldhorn, om det islandske Sprogs Vigtighed, og om Eddaernes mythologiske Digte; Sagabibliotheket, og de kritiske Undersøgelser over Danmarks og Norges ældste Historie i Saxos og Snorros Værker. Mindetalen sluttedes, efterat have berört flere andre Sider i *Müllers* videnskabelige Virksomhed, og deriblandt hans betydelige Fortieneste af Modersmaalets Sprogkritik, saavelsom hans begyndte Udgave af *Saxo Grammaticus*, hvorfra Döden bortrykkede ham, (dog ei uden Udsigt til at Værket ved Andres Hielp kan fuldføres) med en kort Skildring af den Afdödes Menneskeværd og personlige Charakteer, hvorledes dennes Grundtræk stode i Harmonie med hans Charakteer som Skribent, og hvorfor vi, med meer end almindelig Betydning, kunde kalde ham en *dansk*, en *national* Forfatter, m. m.

Professor *Madvig* har forelagt Selskabet en Afhandling "om Kjønnen i Sprogene, især i Sanskrit, Græsk og Latin."

I nogle forudskikkede Bemærkninger udhævede han som Hovedfeilen ved Behandlingen af den saakaldte almindelige eller philosophiske Grammatik Forsømmelsen af en sindig, alt Uvedkommende udsondrende Begrændsning af de grammatikalske Forestillingers særegne Mark, og en deraf opstaaende Higen deels efter at finde Parallelismer imellem de grammatikalske Forestillinger og Former og Forestillingsrækker af en ganske anden Art, deels efter at søge i Sprogenes Bygning Udtryk af det, som i den slet ikke findes, Noget, hvorved man just troer at sikre Sprogstudiets Vigtighed og Betydning. Sprogets Opgave fastsattes af Forfatteren at være, "næst Benævnelsen af Forestillingerne, i Sætningen at fremstille den Forbindelse af enkelte Forestillinger, der hos den Talende med Bevidsthed ere sammenfattede til Totalforestillingen om en vis Tilværelse eller Handling, saaledes, som de ere sammenfattede, og i det Forhold for Indbildningskraftens Anskuelse, hvori de sees." Heraf følger da, at "den almindelige indledende Sprogbetragtning har at undersøge, hvad der i det, der under Udtalelsen af en Sætning, staaer for Anskuelsen, foruden de enkelte Forestillinger, hvis Combination giver Indholdet, og for hvilke Sproget først og lettest fik Navne og Ord, endvidere fordrer eller dog kan foranledige Betegnelse for at vise Forbindelsens Art, de enkelte Forestillingers Optagelsesmaade deri, og Totalforestillingens Forhold for selve Anskuelsen."

Til Grund for det grammatikalske Kjon ligger en dobbelt af Phantasien ud over den naturlige Virkeligheds Grændser foretagen Classification af Gjenstandene efter deres Analogie med eller Modsetning til det talende Menneskes Væsen, deels som levende og livløse, deels som analoge med levende mandlige eller qvindelige Væsener. Disse to Classificationer kunne saavel fremtræde hver for sig som forbundne til Frembringelsen af en Trehed, skjönt ved

første Öiekast den egentlige Kjönsinddeling synes at forudsætte den anden; men Sprogdannelsens Vei er ikke den logiske Reflexion. Den de enkelte Ord ifølge disse Classificationer ledsagende Biforestilling kan aldeles ikke tænkes at have havt Indflydelse paa den oprindelige Orddannelse selv; heller ikke i Sætningens Dannelse er der nogen Opfordring til at udhæve den. I den pronominalske Betegnelse synes derimod baade at være en Opfordring til at antyde den blot i Almindelighed paa pegede Gjenstands Classe og en Leilighed til ved en fælleds Lydmodification at skabe et Tegn for Classen. Fra Pronominerne synes derfor for største Delen det grammatikalske Kjøn at være gaaet ud eller endog alt det, der sædvanlig betragtes som Ytring af Kjönsforestillingen. Men der gives Sprog aldeles uden Kjøn og det er ugrundet i denne Omstændighed at see et Beviis paa en mindre livlig og poetisk Opfattelse af Naturen, idet en slig Inddeling og Biforestillinger meget vel kunde være tilstede uden at faae et sprogligt, Ordets Brug stedse ledsagende Mærke. Hvor nu Classificationen af Forestillingerne gjorde sig gjeldende, der var det baade det i sig simpleste og første Trin og tillige det, som historisk Betragtning viser som det ældste, at kun Analogien med den i selve Menneskets Væsen stedfindende Different, den egentlige Kjönsmodsatning, betegnedes, og det saaledes, at det Qvindelige mærkedes som Særeeget, det Mandlige, uden Mærke, gjaldt som det Almindelige, med hvilket da det ligeledes ikke mærkede Livløse faldt sammen i Sprogformen. Denn^e Dobbeltthed have de semitiske Sprog bevaret; men Professor Madvig godtgjør, at ogsaa i Sprogene af vor Sprogæt (den indo-europæiske) det Samme engang har været Tilfældet, og dette er et Hovedpunkt i Afhandlingen. Förend han gik over til udförlig at fremsætte Beviset herfor, der ligger i Masculin- og Neutrums-Formernes nære Slægtskab og tydelig sildigere Adskillelse, og til at

betragte Maaden, hvorpaa denne Adskillelse fremkom, paapegede han i Korthed de Phænomener, der i de nyere europæiske Sprog vise sig som en Tilbagegang fra den udviklede Trehed til en mere indskrænket Form, enten (som i de romanske Sprog) til den oprindelige Dobbeltthed, eller (som i Dansk) til en anden, hvori Kjönsinddelingen fortrænges af Adskillelsen imellem det Levende og det Livløse, og udviklede dernæst, hvorledes Inddelingen af Substantiverne trænger sig frem til Indflydelse paa de med dem forbundne Prædikatsord, en ganske vilkaarlig og derfor höist vaklende Udbredelse, samt hvorledes den, især ved Kjönstegnets Anvendelse som Middel til Orddannelse, ofte modificerer Substantivets egen Form.

Til Fremkomsten af et Neutrum ved Sondringen af det Livløse fra det levende Masculine var der nogen Anledning i den pronominalen Demonstration; den er maaskee ogsaa der begyndt som en virkelig positiv Dannelse af et Neutrum ved forstærket Demonstration, altsaa ved et Middel, der ikke direct havde den Betydning at være Mærke for Substantivets Klasse; men den Adskillelse af Masculin og Neutrum, der i vor Sprogæt viser sig udenfor Pronomina, er dog kun i enkelte Grene (hverken i Sanskrit, Græsk eller Latin) betegnet ved det pronominalen Neutrumsmærke (T eller D-Lyden). Prof. *Madvig* udhævede derimod først, hvorledes Adskillelsen af det Levende og det Livløse i hine Sprog aldeles med Udelukkelse af den egentlige Kjönsinddeling har gjort sig gjeldende i Dannelsen af Fleertallet af Substantiverne, i det her hiin Adskillelse ene har bestemt Valget af Fleertalsmærkerne, der ere fælleds for Masculin og Feminin (*i* eller *s*), og særegne for Neutrum (*a*), medens derimod i den semitiske Sprogæt den egentlige Kjönsinddeling, der i Enkelttallet sondrer Ordene, ogsaa fastholdes i Fleertalsdannelsen med Udelukkelse af den anden Classification. Det nuværende Danskes Dobbeltthed (det temmelig uegentlig saakaldte *Fælleds-* og

Hverkenkjön) har saaledes en mærkværdig Analogie med Sanskrit, Græsk og Latin, fra hvis Kjönsinddeling det ellers fjerner sig. Her findes tillige et Punkt, hvor det er tænkeligt, at Classificationer af den her omhandlede Art kunne være virksomme (til at bestemme Ordenes forskjellige Fleertalsform) i Sprog, som man vilde fradömmen alt grammatisk Kjön eller analog Classification af Substantiverne, fordi Adskillelsen ikke selvstændig viser sig i Pronominalbetegnelsen eller i Prædicatet. Herfra gik Prof. *Madvig* over til at vise, at den övrige Adskillelse af Masculin og Neutrum i Sanskrit, Latin og Græsk ikke frembyder en egen Masculin- eller Neutrum-Endelse, men er opstaaet derved, at, medens man oprindeligt kun havde een Hovedcasus for Ordet i de directe Hovedrelationer som Subject og Object i Sætningen, der egentlig var Ordets Grundform i Modsætning til de specielle oblique Casus, man efterhaanden ved de Gjenstande, der som levende fremtraadte med en særegen Affection for Phantasien, udhævede paa en egen Maade Opfatningen af dem som energiske og handlende, eller dannede en Nominativ ved en Endelse, der er eiendommelig og fælleds for det Levendes Classe (Masculin og Feminin), kun at Substantiver, der ere dannede med speciel Femininendelse, ikke antage Nominativendelsen *s* (*mons* og *vallis*, men *mensa*). Prof. *Madvig* oplyste udförligere denne for Casuslærens Behandling vigtige Sammenstilling af Nominativ og Accusativ som oprindeligt een Casus, hvis fælleds Form blev tilbage som Accusativ, i det i Sanskrit, Græsk og Latin Accusativen ikke dannes ved noget til Ordstammen föiet betydende Element, men er denne selv med en sig euphonisk tilsluttende Nasallyd, der gjenfindes i Grækernes ν *ἰφελουσικόν* og har en Hovedanalogie i den arabiske Nunnation. Herved er tillige Elisionen af denne Lyd i Latin (*m*) forklaret og det Phænomen, at i Sprogomveltninger saa ofte Accusativen er bleven Nominativ, som i Nygræsk, Italiensk og Dansk.